

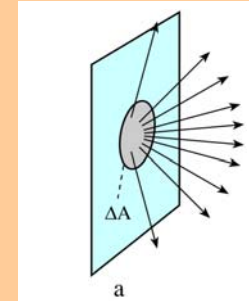
Az elektromágneses sugárzás kölcsönhatása az anyaggal

A fény kölcsönhatása az anyaggal 1.

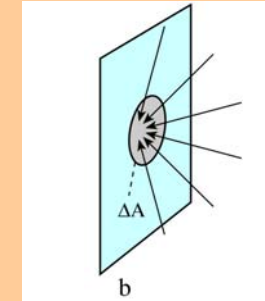
Radiometriai alapfogalmak

Kisugárzott felületi teljesítmény

Besugárzott felületi teljesítmény

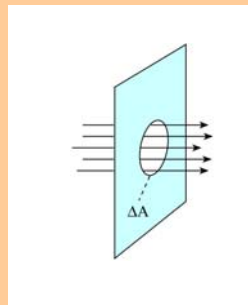
$$M = \frac{\Delta P}{\Delta A} \left[\frac{W}{m^2} \right]$$

$$E_{be} = \frac{\Delta P}{\Delta A} \left[\frac{W}{m^2} \right]$$

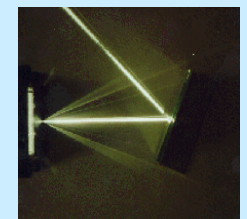
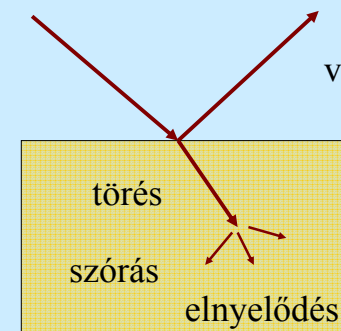
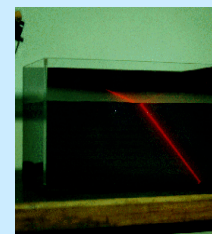
Radiometriai alapfogalmak

Energiaáram sűrűség v. intenzitás

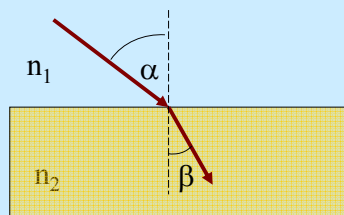
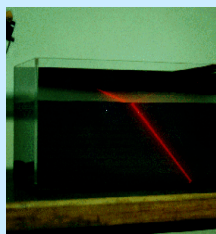
$$J_E = \frac{\Delta I_E}{\Delta A} \left[\frac{W}{m^2} \right]$$

A fény kölcsönhatása az anyaggal

Fénytörés

Ismétlés: Fermat-elv a legrövidebb időről

$$n_1 < n_2$$

$$\alpha > \beta$$

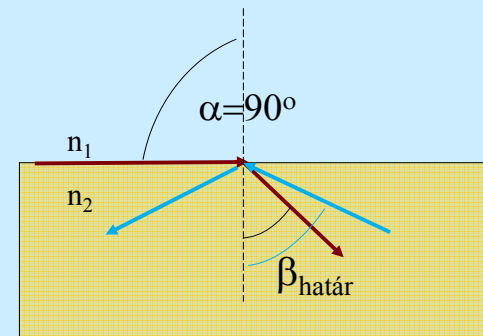
Snellius –Descartes törvény

$$\frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{c_1}{c_2} = \frac{n_2}{n_1} = n_{21}$$

Fehér fény felbontása

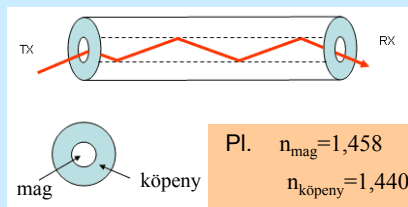
Határszög – teljes visszaverődés

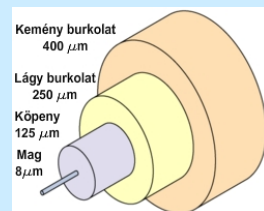
$$\beta > \beta_{\text{határ}}$$

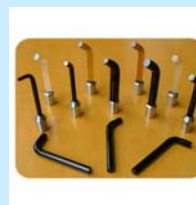
Optikai szál

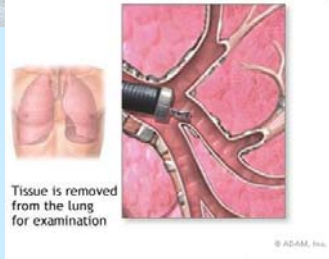
Pl. $n_{\text{mag}} = 1,458$
 $n_{\text{köpeny}} = 1,440$

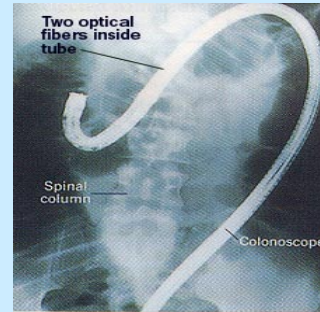
Példák a fogorvosi alkalmazásra

Példák az orvosi alkalmazásra

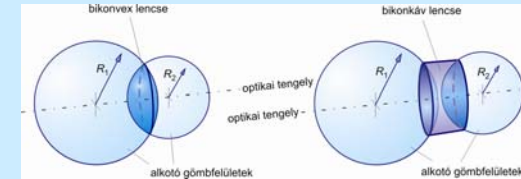
Bronchoszkópia

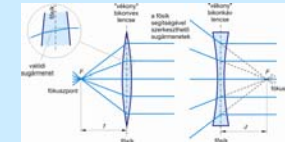
Colonszkópia

Leképezés: egy pont leképezése során a pontból kiinduló fénysugarakat egy másik pontban gyűjtjük össze

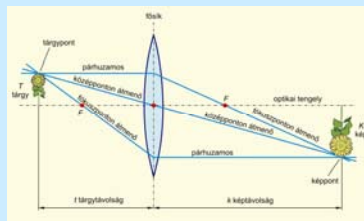
Vékony gömbi lencsék képalkotása – Geometriai optika

Optikai lencsék származtatása gömbfelületekből

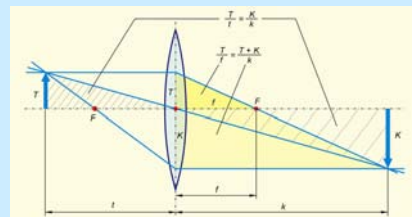

Vékony gömbi lencsék képalkotása

Kép szerkesztése a nevezetes sugarak segítségével

$$N = \frac{K}{T} = \frac{k}{t}$$

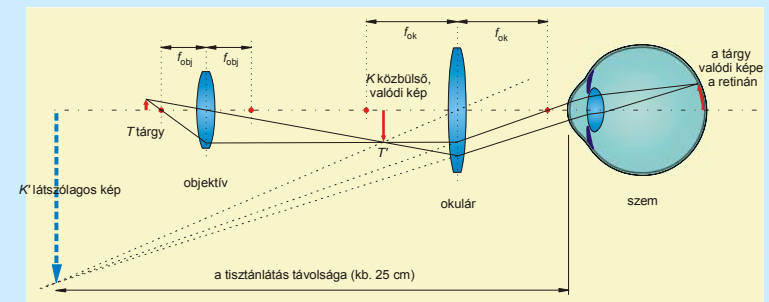

lencsetörvény

$$D = \frac{1}{f} = \frac{1}{t} + \frac{1}{k} = (n-1) \left(\frac{1}{r_1} + \frac{1}{r_2} \right)$$

D – törőerősség (dioptria): a méterben kifejezett fókusz távolság reciproka

A mikroszkópi képalkotás - ahogy a geometriai optika látja

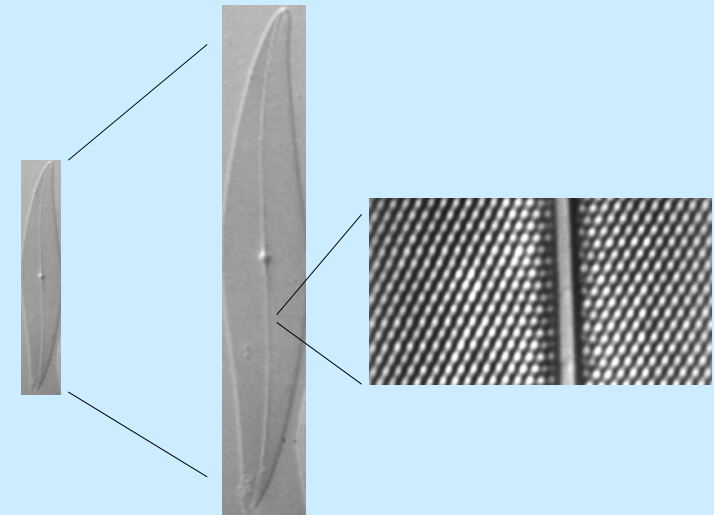
A keletkezett kép nagyított fordított állású látzólagos

$$N = N_1 * N_2$$

Nagyítás vs Feloldás

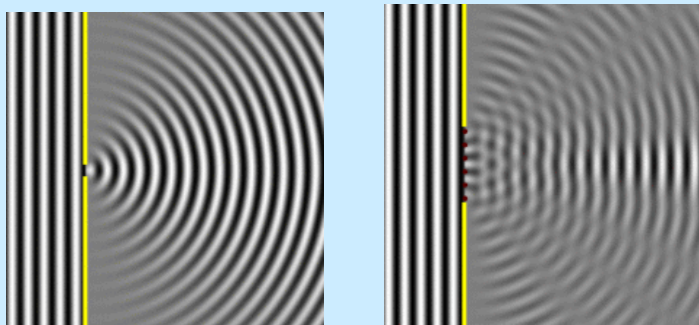
Nagyítás vs Feloldás

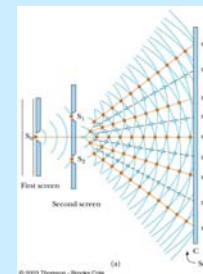
A mikroszkópi képalkotás hullámoptikai alapjai

Mi az oka a feloldóképesség határának?

Huygens-elv

Young kísérlet

Hol vannak a maximum helyek?

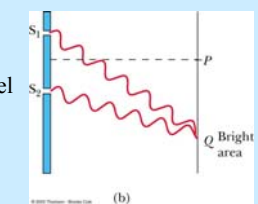
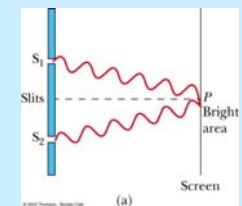
Pozitív interferencia

A rácspontoktól

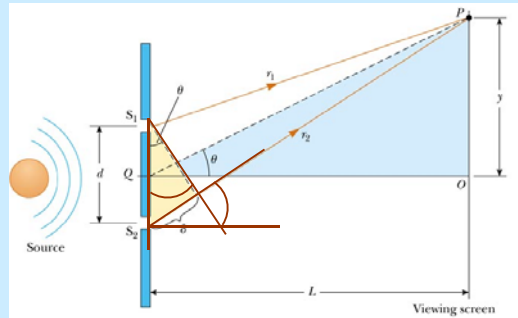
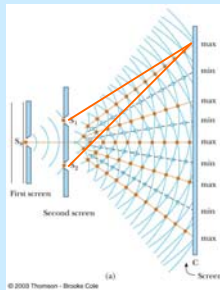
- azonos távolságra

vagy

- éppen λ -nyi útkülönbséggel

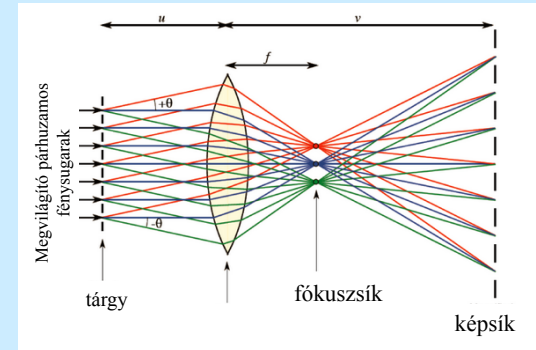
Young kísérlet

$$\delta = d \cdot \sin \Theta = k \cdot \lambda$$

$$d = \frac{\lambda}{n \sin \Theta}$$

Fényelhajlás a mikroszkópi tárgyon

$$d = 0,61 \frac{\lambda}{n \sin \Theta}$$

Feloldási határ ~ 200 nm

ABBE-ELV: Egy optikai rendszer csak azokat a tárgyrészleteket képes felbontani, amelyeken elhajlott sugarak közül a **direkt sugarakon kívül legalább az első rendben elhajlott sugarak is** részt vesznek a képalkotásban.

Feloldási határ csökkentése – rövidebb hullámhossz – λ anyaghullám?

Az elektronmikroszkóp

$$\lambda = h / m_e v$$

$$v = \sqrt{\frac{2eU}{m_e}}$$

U : 10 – 100 kV

$\lambda \sim 2$ pm

Feloldási határ

Fénymikroszkóp

Elektronmikroszkóp

$\lambda \sim 400$ nm

$\lambda \sim 2$ pm

$$d = 0,61 \frac{\lambda}{n \sin \Theta}$$

$\implies$

$$d = \lambda / NA$$

NA ~ 2

NA ~ 10^{-3}

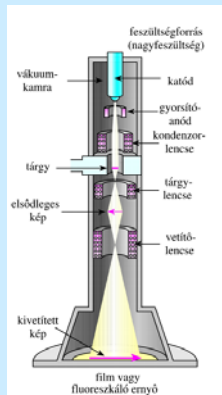
Feloldási határ ~ **200 nm**

Feloldási határ ~ **0,2 - 0,5 nm**

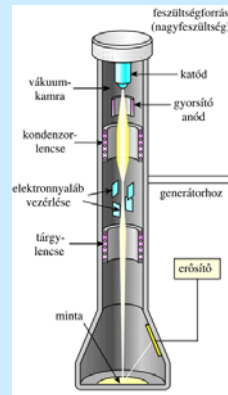

Az elektronmikroszkóp felépítése

Transzmissziós elektronmikroszkóp
TEM

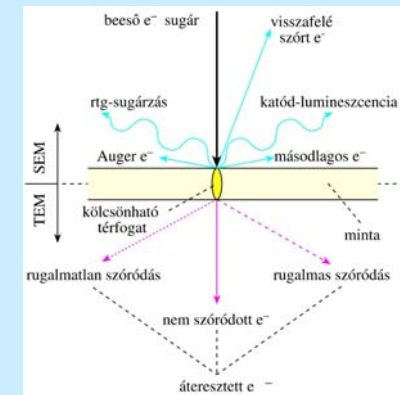
Pásztózó elektronmikroszkóp
SEM

Az elektronnyaláb kölcsönhatása

SEM

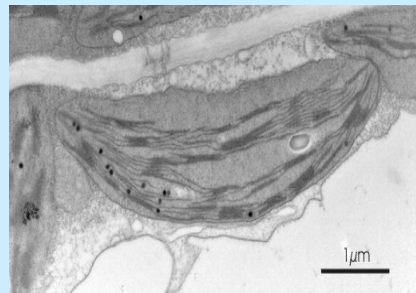
TEM

Fénymikroszkóp vs Elektronmikroszkóp

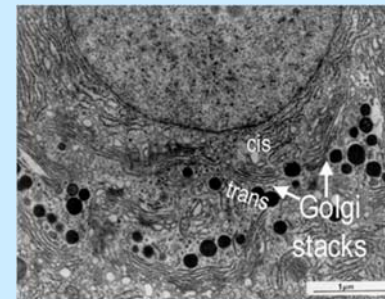

Spenót levél metszete
fénymikroszkópban

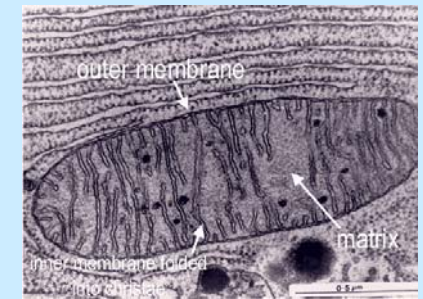

Színertestek spenót levél ultra-
vékony metszetének TEM
felvételén

TEM

An electron micrograph
showing golgi stacks

An electron micrograph
showing mitochondrion

SEM

Brush your teeth often because this is what the surface of a tooth with a form of plaque looks like.

SEM

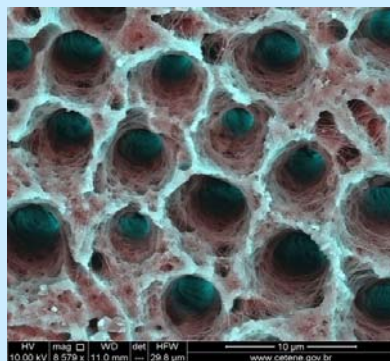

Scanning Electron Microscope image of bacteria in dental plaque magnified 30000 times !

Photograph © Mr. Steve Gschmeissner

SEM

Dentin is found in teeth and comprises tiny channels called dentinal tubules. This images shows those tubules.

Az emberi szem

D : törőkéesség (dpt)

n' : 1. közeg törésmutatója

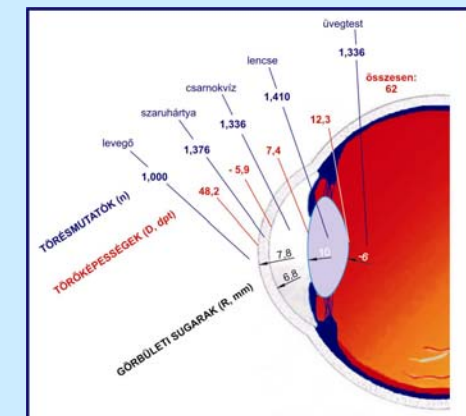
n : 2. közeg törésmutatója

R : görbületi sugár (m)

+ konvex

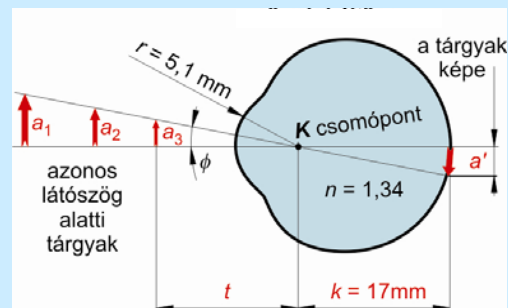
- konkáv

$$D = \frac{n - n'}{R}$$

Az emberi szem optikája

A redukált szem képkalkotása

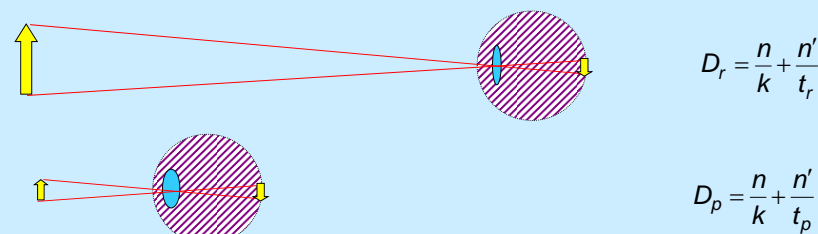

törőképesség: A szem egyes törőközegei törőképességének összege
mértékegysége a dioptria: 1 dpt = 1/m, $D_{\text{szem}} = 59 - 72$ dpt

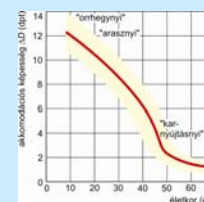
A kép:

- valódi
- kicsinyített
- fordított állású

Akkomodációs képesség

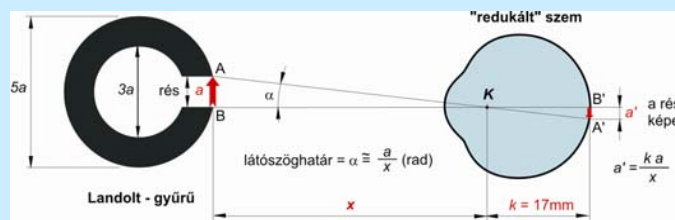

akkomodációs képesség: a legnagyobb és legkisebb törőképesség különbsége

$$\Delta D = D_p - D_r = \frac{1}{t_p} - \frac{1}{t_r}$$

közelpont   távolpont

látószöghatár (α):

Azt a legkisebb látószöget, amelyenél két különálló A és B pontot éppen meg tudunk különböztetni egymástól

felbontóképesség vagy **látásélesség** (visus):

$$\text{látásélesség (visus)} = \frac{1(\prime)}{\alpha(\prime)} \cdot 100\%$$

normális 1'-es látószöghatár   tényleges látószöghatár

A látásélesség korlátai

A látásélességet befolyásoló tényezők:

1. A törőfelületek geometriai hibái
2. Hullámoptikai jelenségek
3. A receptorok véges sűrűsége

Mi a feltétele az optikai szál magjában létrejövő teljes visszaverődésnek?

VI. 2.
2.1.
2.2.
X.5.